

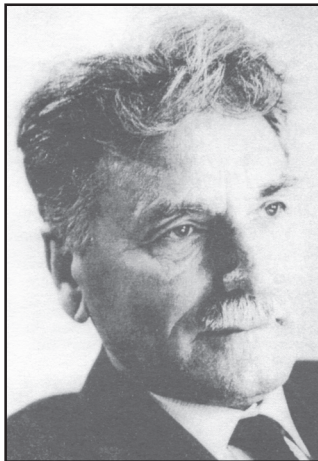
Romėnų dvasia ir vakarietiškas charakteris

Juozas Eretas

Tarp ugrų-finų estų ir indoeuropiečių latvių ir lietuvių yra skirtumų - apie tai galima parašyti visą studiją, - tačiau jie vis tiek vadinami *terra baltica* (baltų žemėmis), nes tūkstantmetė istorija gyvenant petys prie peties išpuoselėjo panašius jų charakterio bruožus. Taip jie vaga po vagos kūrė bendrą valstietišką pasaulėjautą, tačiau šiandien vis daugiau nuo žemės darbų pasitraukusių valstiečių miestuose sparčiai didina industrinę bendruomenę, kuri dabar Estijoje ir Latvijoje sudaro apie 55 procentus visų gyventojų. Kaimiškas atkaklumas traukia juos vis arčiau *mare balticum*, kuri gavo vardą iš senovės baltų būdvardžio "baltas". Baltijos jūra yra Atlanto kaimynė, todėl vis daugiau įtakos baltams daro vandenynas, tolindamas juos nuo kontinento rusiškumo.

Kad mūsų dienų "geležinė uždanga" ir čia nusileidusi neteisinga linija, rodo vienas palyginimas. Nuo to laiko, kai Europoje atsiskyrė bizantiškoji ir romėniškoji kultūros, Baltijos šalyse išgalėjo lotyniškoji kultūra. Jie yra "romėnai", kurie asmenybę laiko vertingiausia žmogiškumo forma, dėl to J. Goethe's žodžiai "didžiausia laimė žemės vaikui - būti asmenybe" jiems yra savaime suprantamas ir įprastas dalykas. Dėl šios romėniškos dvasios baltai - kartu su lenkais - yra toliausiai į rytus gyvenantys vakarų europiečiai, o iš senosios bizantiškos kultūros neturi beveik nieko. Jiems viešpatavimas valstybės, kuri viską užkariauja (kaip ir Dievo valios viršijimas), yra ypač skaudus. Buvo laikas, kai romėnai gynėsi nuo bet kokio bizantiškos kultūros viešpatavimo, taip šiandien baltai šiauriasi prieš bolševizmą, mėgėjišką bizantizmo kopiją Sovietų Sąjungoje. Jie stengiasi atremti bet kokią laisvės suvaržymą, kovoja prieš individo menkinimą, bandos auginimą ir visų nuolankiųjų suvarymą į vieną gardą, vadinamą kolektyvu. Kad baltai priešinasi bet kokiam bizantiškumui, rodo ir tai, jog jie naudoja lotyniškais, o ne Sovietų Sąjungoje įprastais kirilicos rašmenimis.

Savo dvasingumu ir gyvenimo būdu baltai dažnai yra geresni Vakarų europiečiai negu Vidurio Europos gyventojai, kurių šiurkštokam temperamentui trūksta dvasingumo. Vargu ar Vakaruose šiandien kas nors jaučia atsakomybę, kad dėl šitos baltų ir lenkų užtvaros Vakarai galėjo ramiai vystyti savo kultūrą. Kai Vakarų kritika pasigenda šių paribio tautų spartesnio

Tarp Rytų ir Vakarų baltai savo dvasia ir charakteriu prie Rytų niekad nepritapo, su Rytais nuo seno kariavo. Patyrę vieną šimtą dvidešimt ir kitą penkiasdešimt metų trukusias rusiškąsias okupacijas, brutalų nutautinimą, sovietinį genocidą, tautinės tapatybės neprarado, išliko vakariečiai.

Lietuvos pilietis ir patriotas šveicaras Juozas Eretas (Joseph Ebret) savo studijoje „Užmirštieji baltai“ (Bazelis, 1973) parodė mūsų atsparumo Rytams priežastį. Ši priežastis - romėniška dvasia ir vakarietiškas charakteris. Tą dvasią ir charakterį, lėmusį mūsų atsparumą nutautinimui, turėtume išlaikyti ir puoselėti tapę ES nariais. Aktualų šiandienai ir ateičiai skyrelį iš J. Ereto studijos pateikiame „Varpo“ skaitytojams.

civilizacijos augimo, jie pamiršta, kad kartu su arklų ir kalavijų negalima tuo pat metu vedžioti plunksnos. Išdidumas pasirodys nereikšmingas, kai prisiminsime, kad 1683 metais Viena buvo išvaduota tik lietuvių ir lenkų kariuomenės padedant.

Nusistatymas šiaurės rytuose atrodyti romėniškai, kaip priešingybė maskvėnų "bizantijai", suformavo ir baltų vidinę laikyseną. Jų žmogus yra apdairus, bet sumanus ir atkakliai kruopštus. Kartais tam tikras atžarus prigimimas ir grėsmingas paribio valstybės žmonių likimas pasireiškia juose vienu metu, tuo tarsi pakeičiamas jų dvasingumas, kurio platesnio veikimo galimybės buvo apribotos. Savo nuoširdumo jie nerodo liežuviu, pasitikėjimu ir svetingumu apdovanoja tik išmėgintą draugą. Dievas - puikus teisingumo pavyzdys - jų garbinamas neperdėtai. Tarnauja Jam evangelikai su pietistiniu prierašumu, o katalikai - su mistiniu atsidavimu. Svetimų ponų šimtmečiais valdomi, jie buvo atitolę nuo politikos ir susikūrė valstybę savo ūkyje, kur su užsispyrimu mielai įsitvirtino. Jų idealas - vienkiemis, kaimų čia reta, kolūkiai kelia siaubą. Dėl savo blaivaus ir pasveriančio būdo baltai nelaiko savęs kokiais nors ypatingais. Jiems posakis "Vokietija virš visko" skamba taip pat piktavališkai, kaip ir F. Dostojevskio žodžiai, kad kelias į tikrą žmogiškumą veda tik per rusiškumą. Baltų žmogui svetimmas bet koks mesijo kultas, jis gerai žino, kad ir jis ant savo kojų nešioja dulkes kelio, kuriuo eina.

**Sveikiname laisvės kovotoją,
LLKS narį, buvusį politinį kalinį
Antaną Skrasnadonskį**

80-ties metų jubiliejaus proga!

**Linkime geros sveikatos, neblėstančios meilės
Tėvynei ir visokeriopos laimės.**

Lietuvos Laisvės kovotojų sąjunga